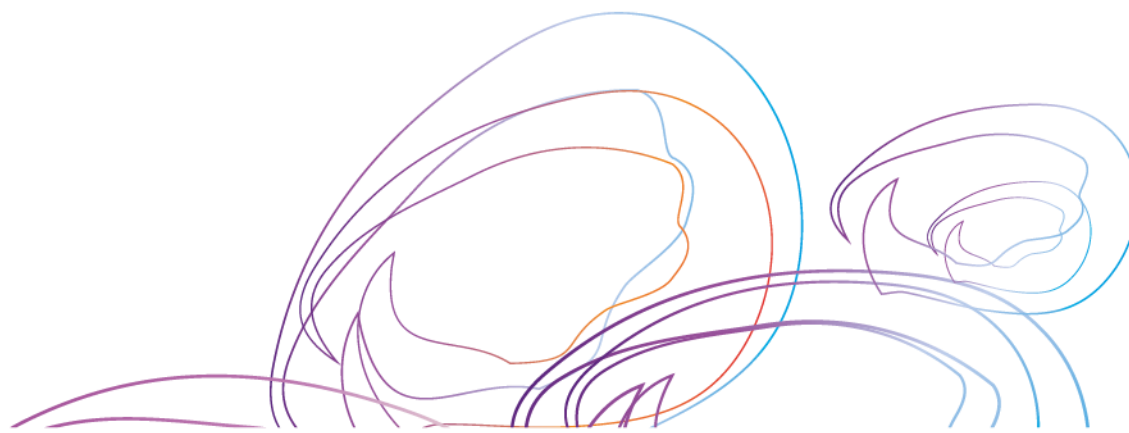

ERIKOISPSYKOLOGIKOULUTUS
TOIMINTAKERTOMUS 2021

ERIKOISPSYKOLOGIKOULUTUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2021

Erikoispsykologikoulutus lyhyesti

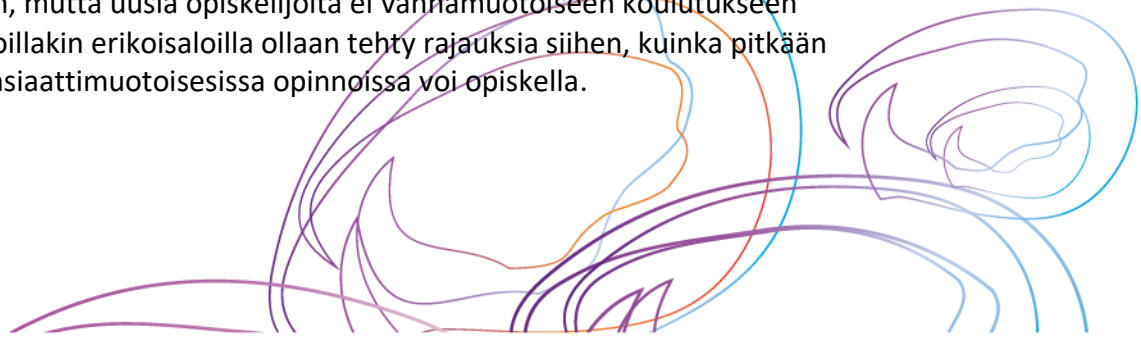
Vuoden 2016 alusta voimaan astuneen uudistuksen mukaisesti erikoispsykologikoulutus toteutetaan 70 opintopisteen laajuisena 3-vuotisena erikoistumiskoulutuksena, joka ei ole enää tutkintoon (PsL) johtavaa jatkokoulutusta. Opinnot suoritetaan työn ohessa ja koulutukset ovat maksullisia. Koulutusten valmistelussa ja suunnittelussa tehdään tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa.

Vuosien mittaan erikoistumisalat ovat hivenen muuttaneet painotustaan, mutta erikoispsykologikoulutuksen erikoistumisaloina ovat toimineet uudenmuotoisessa koulutuksessa:

- Lasten ja nuorten erikoispsykologin koulutus (LANU)
- Terveyspsykologia (TERV)
- Neuropsykologia (NEURO)
- Työ- ja organisaatiopsykologia (TOP)
- Kliininen mielenterveyspsykologia (uutena syksyllä 2019 alkanut, KLIMPSY)
- Psykoterapiassa ei alkanut uutta koulutusta 2019 avatussa haussa (TERA).

Erikoisalojen valintakriteereissä on eroja mm. vaadittavan työkokemuksen kohdalla.

Vanhamuotoinen erikoispsykologikoulutus on toteutettu psykologian liseniaatintutkintoon johtavana koulutuksena, ensin kokeiluna vuodesta 1993 alkaen ja sittemmin tutkintoasetuksessa lisättynä vuodesta 1996. Tällöin tutkinnon laajuus oli 120 opintopistettä ja ammatillisten erikoistumisopintojen osuus tutkinnossa on ollut 65 opintopistettä, liseniaattitutkimuksen osuus 40 opintopistettä ja opintoihin liittyvien ammatillisten ja tutkimusmenetelmät opintojen osuus 15 opintopistettä. Vanhamuotoisessa koulutuksessa opiskelevien opinto-oikeus PsL tutkintoon johtavaan erikoispsykologikoulutukseen säilyi uudistuksen jälkeinkin, mutta uusia opiskelijoita ei vanhamuotoiseen koulutukseen oteta ja joillakin erikoisaloilla ollaan tehty rajauksia siihen, kuinka pitkään vielä liseniaattimuotoisissa opinnoissa voi opiskella.

ERIKOISPSYKOLOGIKOULUTUKSEN TILANNE VUONNA 2021

Vuonna 2021 opiskelemissa olivat yhä 2019 syksyllä aloittaneet opiskelijat, joiden opinnot tulevat päättymään 2022 keväällä. Lisensiaattimuotoista koulutusta jatkettiin tarpeen mukaan. Uudistuksen mukaisesti ei osallistujilla ole ollut mahdollisuutta valita kotiyliopistoaan, vaan eri erikoisaloilla on sovittu omat koulutusvastuuyliopistonsa, jonka kirjoilla opiskelijat ovat. .

Hakijoita erikoispsykologikoulutukseen oli kevään 2019 haussa yhteensä 249 hakijaa ja opintonsa aloitti yhteensä 149, jotka siis yhäkin jatkavat opintojaan. Aikaisempaan koulutuskierrukseen osallistui yhteensä 125 opiskelijaa, joten sekä hakijamäärä, että paikan ottaneiden määrät ovat kasvaneet. Psykoterapia päätti jättää avaamatta kouluttajakoulutushaun tällä kierroksella, eikä tule avamaan hakua myöskään vuonna 2022 alkavien koulutusten yhteydessä. Kliininen mielenterveyspsykologia tuli mukaan uutena ja avaa haun myös seuraavalla hakukierroksella.

Erikoisalojen määrittelyjä tarkennettiin, vaikka henkilöstön jakaantuminen ja vastuuyliopistot eivät sinänsä muuttuneet muulta osin kuin kliinisen mielenterveyspsykologian osalta, jonka koulutusvastuuyliopistoksi on valikoitunut Helsingin yliopisto. Vuoden 2019 koulutuskierroksella oli haussa mukana olevat 30 opintopisteen moduulit terveys- sekä työ- ja organisaatiopsykologiassa. 2022 keväällä näistä valmistuvien palaute onkin arvokasta tietoa siitä, millaisia erilaisia kombinaatioita psykologian erikoistumiskoulutuksissa kannattaa tuottaa nyt ja tulevaisuudessa.

Lisensiaatti-muotoisen koulutuksen opiskelijat saivat hakea siirtohakua alansa erikoispsykologikoulutuksiin. Vuonna 2021 tämä oli mahdollista työ- ja organisaatiopsykologiassa sekä terveyspsykologiassa. Neuropsykologian osalta siirtymisen periaatteita muutettiin tiedekuntaneuvoston päätöksellä (9.6.2020), niin että haku on jatkuva ja Helsingissä PsL-opiskelijoiden osalta siirtymäaika jatkuu 31.7.2023 asti, jonka jälkeen se ei ole enää mahdollista.

Alla 2021 käynnissä olleet koulutusalat sekä niihin liittyvä henkilöstö. Useimmissa työsuhteissa toimitaan osa-aikaisesti (maksimi 50%):

- Lasten ja nuorten erikoispsykologin koulutus: professori Turun yliopisto ja lehtori Åbo Akademi
- Neuropsykologia: professori ja kaksi osa-aikaista lehtoria, Helsingin yliopisto
- Kliininen mielenterveyspsykologia, professori ja lehtori, Helsingin yliopisto
- Terveyspsykologia, professori ja lehtori, Itä-Suomen yliopisto
- Työ- ja organisaatiopsykologia: professori ja lehtori, Tampereen yliopisto

Erikoispsykologikoulutuksessa uusittiin ko koulutuskierroksen alkaessa sopimukset uusien nimien ja koulutuslinjojen osilta ja näin mahdollistettiin verkostoyhteistyö myös uusien käynnistettävien koulutusalojen ja sekä varsinkin toteutettavien 30 op:n moduulien osalta.

Erikoispsykologikoulutusten kuvaukset löytyvät Psykonetin nettisivujen lisäksi Opintopolku-palvelusta osoitteessa: <https://opintopolku.fi/wp/yliopisto/yliopistojen-erikoistumiskoulutukset/yliopistojen-erikoistumiskoulutukset/>.

ERIKOISPSYKOLOGIKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN

Erikoistumiskoulutuksen uudistukset tulivat voimaan 1.1.2015. OKM:n toive koulutusuudistuksessa oli parantaa osaamista korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämisosaamiselle sekä painottaa työelämäyhteistyössä tehtävää elinikäistä oppimista.

Erikoistumiskoulutus on uusi jatkuvan oppimisen kenttään kuuluva korkeakoulutettujen koulutusmuoto tutkintokoulutuksen ja täydennyskoulutuksen rinnalle.

Erikoispsykologikoulutus ovat sosiaalityön ja farmasian erikoistumiskoulutusten lisäksi ainoita näin laajoja terveydenhuoltoalan palvelukseen kouluttavia kokonaisuuksia, jos erikoislääkäreitä ei huomioida. Rahoituspohjan osalta näin mittava koulutusmuoto on ollut haasteiden edessä toista vuotta uuden syksyllä 2019 alkaneen koulutuksen aloittaessa ilman ulkopuolista OKM:n kehittämisrahaa.

Ottaen huomioon, että erikoispsykologikoulutusten kysyntä on kasvanut koko ajan, on resurssitilanne koulutusvastuuyliopistoilla erittäin haastava. Kehittämistyössä tulee lähivuosina keskittyä paitsi koulutuksen kehittämiseen myös rahoituspohjan uudelleen arvioimiseen ja rahoitusrakenteiden löytämiseen.

Sisällön kehittäminen

Yksittäiset erikoisalajat ja koulutusvastuuyliopistot työstävät omaa arviointiaan koulutuksen toimivuudesta jatkuvasti. Ohjausryhmätoiminnoilla varmistetaan koulutusten ja työelämän välinen yhteistyö. Psykologiliiton ja Psykonet tekivät vuonna 2021 myös laajemman psykologeja koskettava tarvekartoituksen, jossa työntajia lähestyttiin myös kysymyksillä koskien erikoispsykologien asemaa työelämässä. Erikoispsykologien tarpeen ja kysynnän nähtiin kasvavan, vaikkakin aina ei ihan osattu profiloida erikoispsykologin roolia omassa organisaatiossa.

Työnantajien näkemykset vaihtelevat erikoisalakohtaisesti paljon siinä, miten tarpeelliseksi koulutukset nähtiin ja millaista erikoistumista kaivattiin. Kehittämistyötä tulee tehdä paitsi alakohtaisten sisältöjen kehittämisessä niin myös siinä, että erikoispsykologien merkitys ja rooli vakiintuu työntajille. Erikoispsykologien kyky

vastata työelämän vaativiin asiantuntijatehtäviin ja kohtaanto-ongelmiin tulee yhä paremmin tuoda tietoisuuteen.

Suurin yksittäinen ja erittäin poikkeuksellisen haaste vuonna 2021 oli toista vuotta jatkunut maailmanlaajuinen Covid19 - pandemia. Erikoispsykologikoulutusten merkitys valtakunnallisena kohtaamispintana muutti muotoaan, kun jo toista vuotta jouduttiin välttämään livetapaamisia. Opetuksen osalta tämä ei enää haastanut niin vahvasti, sillä etätyökalut toimivat ja osin tämä saattoi helpottaa opiskelemisen sovittamista työelämään. Erikoispsykologikoulutuksen luonne on sellainen, että vertaistuki ja yhteiset tapaamiset aika-ajoin ovat merkittävässä roolissa koulutuksessa, joten huoli riittävästä ryhmäytymisestä ja sen tuomasta ammatillisesta vuorovaikutuksesta oli keskusteluissa.

ORGANISAATIO JA HALLINTO

Vuoden 2015 lopussa vahvistetun organisaatiomuutoksen mukaisesti kunkin erikoispsykologikoulutuksen toteuttamisen koordinaatiosta päävastuu annettiin erikoisalan ohjausryhmille. Kokonaisuutta ohjaa erikoispsykologikoulutuksen yhteistyöryhmä. Vuonna 2021 puheenjohtajana jatkoi Mira Karrach Åbo Akademiasta. Varapuheenjohtajana toimi Petri Karkkola Itä-Suomen yliopistosta.

Erikoispsykologikoulutuksen yhteistyöryhmä kokoontui vuoden 2021 aikana kolme kertaa. Ohjausryhmät toimivat itsenäisesti ja keskimäärin ohjausryhmän tapaamisia on ollut kaksi kertaa vuodessa

Erikoisalasiteereinä toimivat Anne Jaskio (tera, JY), Helena Laurila (Neuro sekä Klimpsy, HY), Henni Nevalainen, myöhemmin Riikka Myllys (TERV, UEF) ja Katri Tammelin, (LANU, TY). Työ- ja organisaatiopsykologian erikoisalasiteerin tehtävät on jaettu Tampereen yliopistossa eri henkilöiden kesken: opiskelijavalinta-asioista vastaa opintokoordinaattori Sari Raudasoja ja opintojen rekisteröinnistä opintositeeri Pertti Vuorilehmus.

OPIKELIJAT JA OPIKELIJAVALINTA

Opiskelijoiden jakautuminen yliopistoittain ja erikoisaloittain vuoden 2021 lopussa on kuvattu alla olevassa taulukossa. Taulukossa näkyvät ensimmäisillä viidellä rivillä liseniaattimuotoisen koulutuksen opiskelijat, jotka ovat vielä suorittamassa liseniaattimuotoisia erikoispsykologiopintoja ja seuraavilla viidellä rivillä näkyvät

kolmivuotisen uusimuotoisen erikoistumiskoulutuksen 2019-2022 kurssien osallistujat. Uudet erikoistumiskoulutuksen osallistujat on otettu erikoisaloittain vain yhteen yliopistoon.

Taulukko 1. Läsnaolevat erikoispsykologikoulutuksen opiskelijat erikoisaloittain, koulutusmuodoittain ja yliopistoittain 31.12.2021.

	<i>HY</i>	<i>UEF</i>	<i>JY</i>	<i>TAU</i>	<i>TY</i>	<i>ÅA</i>	<i>Yht</i>
<i>KEH (lis)</i>		7	12	13	10	1	
<i>NEU (lis)</i>	6	0	6	4	2	0	
<i>TERA (lis)</i>	7	1	14	2	5	0	
<i>TERV (lis)</i>	18	6	3	1	1	2?	
<i>T&O (lis)</i>	22	9	19	4	17	2?	
MUU				5			
<i>TERV (erko)</i>	X	11	X	X	x	X	11
<i>*LANU (erko)</i>		X	X	X	27*	X	27
<i>*NEU (erko)</i>	65 *	X	X	X	X	X	65
<i>TERA (erko)</i>	X	X	0	X	X	X	0
<i>TOP (erko)</i>	x	X	x	30	X	X	30
<i>KLIMPSY (erko)</i>	29						29
Yhteensä	147	34	54	59	62	5	361

lis = liseniaattitutkintoon johtava koulutus

erko = maksullinen erikoistumiskoulutus

KEH = kehitys- ja kasvatuspsykologia

LANU = lasten ja nuorten erikoispsykologin erikoistumiskoulutus

NEU = neuropsykologia

TERA = psykoterapia

TERV = terveystyologia

KTP = kliininen terveystyologia

KLIMPSY = Kliininen mielenterveystyologia

TOP = työ- ja organisaatiopsykologia

Vuonna 2021 loppuvuodesta 361 opiskelijaa oli kirjoilla erikoistumiskoulutuksissa. Erikoispsykologikoulutuksista valmistui 12 (tera) + 30 (lanu) + 36 (neuro) + 30 (TOP) + 11 (terv). ja 6 opiskelijaa vaihtoi siirtohaussa uusimuotoiseen koulutukseen.

TIETEELLINEN TOIMINTA JA YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Yhteiskunnallisesti merkittävä tekijä oli koronapandemia, joka haastoi opetuksen järjestämisen koko vuoden osalta ja toi uusia toimintatapoja sekä vahvasti tiettyjen aikasemmin käytössä olevien toimintatapojen tärkeyden (vrt lähiopetus vs digitaaliset menetelmät). OKM:n tekemät linjaukset, joilla ulkopuolella myytävä koulutus ja jatkuvan oppimisen kehittämistyö halutaan mahdollistaa yhä joustavammin, ei toistaiseksi vaikuttanut erikoistumiskoulutusten asemaan, vaikkakin näyttää että tämä koulutusmuoto on vakiinnuttanut asemansa yliopistojen koulutusjärjestelmässä. Suurimmat haasteet koulutuksen järjestämisen osalta tulevat olemaan koulutuksen järjestämisen epävakaa rahoituspohja silloin kun koulutukselle ei ole käytettävissä omaa korvamerkittyä rahoitusta ministeriöstä tai muualta.

Erikoispsykologikoulutuksen tulisi olla suora jatkumo ja mahdollisuus psykologeille erikoistua ammatillisille erikoisaloille, eikä sen tulisi olla riippuvainen OKM:n erillisistä kehittämisrahoituksista tai varsinkaan opiskelijamaksujen riittävydestä. Vuonna 2018 käytyjen aloitteiden pohjalta vastaava sosiaalityön erikoistumiskoulutus sisällytettiin vuoden sosiaali- ja terveysministeriön ylimääräiseen talousarvioon niin, että sosiaali- ja terveysministeriö koulutuskorvaus kattaa sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen 1.4.2019 alkaen.

Vastaava rahoituspohja tulisi siis toteutua myös erikoispsykologikoulutuksen osalta ja tällä asialla Psykonetin edustus, Psykologiliitto sekä Farmasian erikoistumiskoulutusten yhteistyöryhmä käynnistivät järjestelmällisen vaikuttamistyön ministeriöiden ja valtiovallan suuntaan. Sosiaali- ja terveysministeriötä sekä OKM:ää lähestyttiin heidän asiantuntijoittensa ja edustajiensa kautta, mutta vaikuttamistyötä tehtiin tämän lisäksi mittavasti poliittisten päättäjien suuntaan. Vuoden 2021 aikana farmasian ja psykologian edustajat tapasivat useita eri puolueiden kansanedustajia. Liitteissä lista tavatuista edustajista.

Erikoispsykologikoulutuksen opettajat kaikki käytännössä toimivat myös aktiivisesti tutkijoina ja tieteen tekijöinä ja julkaisivat vuoden aikana useita artikkeleita kansainvälisesti tunnustetuissa foorumeissa, lehdissä sekä kotimaisissa refereejulkaisuissa ja kokoomateoksissa.

Kaikki erikoispsykologikoulutuksen professorit ovat olleet mukana Suomen Psykologiliiton ja Suomen Psykologisen Seuran Tieteellisen neuvottelukunnan työskentelyssä. Opettajakunnan edustajat toimivat myös aktiivisesti asiantuntijajäsenenä Psykonetin asiantuntijafoorumeissa, yliopistojen asiantuntijaryhmissä (valtakunnallinen yliopistojen psykoterapeuttikoulutusconsortio sekä klinisen psykologian koulutusohjelma), yhdistyksissä sekä muissa asiantuntijaorganisaatioissa mm. Valvira, OKM sekä EFPA (Euroopan psykologiliittojen yhdistys).

TALOUS

Kukin yliopisto resursoi vanhamuotoisten koulutusten operoinnin tahoillaan. Koulutusta järjestävälle henkilökunnalle osoitetun rahoituksen turvin koulutus pystyttiin toteuttamaan suunniteltuun tapaan. Erikoispsykologikoulutuksen jatkuvuus edellyttää, että rahoituspohja on pitkäjänteisesti turvattu ja tähän tarvittaisiin uudenlaista rahoitusrakennetta.

Uudenmuotoinen koulutus ja sen kehittämistyö rahoitettiin opiskelijamaksujen sekä OKM:n myöntämän kehittämisrahan turvin. OKM:n myöntämän rahoituksen siirtäminen jatkokauden käyttöön mahdollisti kehittämistyön jatkamisen. Tätä rahoitusta käytettiin erikoispsykologikoulutuksen edelleen kehittämiseen, ei uuden koulutuksen opetuksen järjestämiseen.

Tulevaisuudessa rahoitussuunnitelmissa on erityisen tärkeää pitää esillä muita rahoituslähteitä kuin opiskelijamaksut tai yliopiston oma rahoitus. Potentiaalisia tällaisia voisivat olla ministeriöt, eri alojen säätiöt tai yritys yhteistyö.

YHTEISTYÖRYHMÄN JA OHJAUSRYHMIEN EDUSTUS

Puheenjohtaja	Karrasch, Mira	ÅA
Varapuheenjohtaja	Petri Karkkola	UEF

Erikoisalatryöryhmien puheenjohtajat

Erikoisala	Jäsen	Yliopisto	Varajäsen
Terv	Hintsa, Taina	UEF	Lappalainen, Raimo JY
Lanu	Korja, Riikka	TY	UEF
Neuro	Hokkanen, Laura	HY	Virta, Maarit HY
Tera	Holma, Juha	JY	Laitila, Aarno JY
Työ	Mauno, Saija	TAU	Kuittinen, Matti ISY
Klimpsy	Lahti, Jari	HY	

Erikoisalojen lehtorit

Petri Karkkola	Terveyspsykologia, UEF
Alanko, Katarina	Lapset ja Nuoret, ÅA
Munck, Petriina	Neuropsykologia, HY

Virta, Maarit
Hanna Jokinen-Salmela
Kykyri, Virpi-Liisa
Monica Ålgars

Neuropsykologia, HY
Neuropsykologia, HY
Työ- ja organisaatiopsykologia, TAY
Kliininen mielenterveyspsykologia, HY

Muut edustajat

Ahtola, Annarilla (Jari Lipsanen tuli tilalle 05/2021) Katja Vähäkangas

Erikoisalasihhteerit

Erikoisala	Jäsen	Yliopisto
Lanu	Tammelin, Katri	TY
Neuro ja Klimpsy	Laurila Helena	HY
Tera	Jaskio, Anne	JY
Terveyspsykologia	Henni Nevalainen	UEF
Työ	Raudasoja, Sari	TAU

Sihtööri/valmistelija

Sarlin, Tanja, TY

ERIKOISALOJEN OHJAUSRYHMÄT 2021

Alakohtaiset erikoisalojen ohjausryhmät päivitetään ajantasaisesti nettisivulle

Kliininen mielenterveyspsykologia

http://www.psykonet.fi/yhteystiedot/erikoisalojen_ryhmat/kliin-yhtiedot

Lapset ja nuoret

http://www.psykonet.fi/yhteystiedot/erikoisalojen_ryhmat/lanu-ohjausryhma

Neuropsykologia

http://www.psykonet.fi/yhteystiedot/erikoisalojen_ryhmat/neuro-ohjausryhma

Terveyspsykologia

http://www.psykonet.fi/yhteystiedot/erikoisalojen_ryhmat/terv-ohjausryhma

Työ- ja organisaatiopsykologia

http://www.psykonet.fi/yhteystiedot/erikoisalojen_ryhmat/tyo-ohjausryhma

LIITE 1

Vuonna 2021 Farmasian erikoistumiskoulutuksen yhteistyöryhmän kanssa yhteistyössä tehty vaikuttamistyö. Tavatut ministerit, kansanedustajat ja muut virkamiehet tai avustajat .

Mia Laiho (kok) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta, varapj 26.8.2021

Markus Lohi (kesk) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta (jäsen) 29.9.2021, lounastapaaminen

Minna Reijonen (PS) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta (jäsen) 13.10.2021

Merja Kyllönen (vas) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta (jäsen) Valtiovarainvaliokunta (varajäsen) 26.10.2021

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Sarkkisen (vas) erityisavustaja Hanna Hänninen 3.11.2021

Inka Hopsu (vihreät) Valtiovarainvaliokunta (varajäsen), Sivistys- ja tiedejaosto (jäsen), ja vihreiden soteasiantuntija Heidi Järvenpää 8.11.2021

Saara Hyrkkö (vihreät) Lakivaliokunta (jäsen) 12.11.2021

Mikko Ollikainen (RKP:n koulutusasiantuntija) Sivistysvaliokunta (jäsen) 15.11.2021

Keskusta-puolueen sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan 4 kansanedustajaa ja 4 erityisavustajaa 17.11.

Paula Risikko (kok) Sivistysvaliokunta pj ja avustajansa Iisakki Anttila 18.11.2021

Perhe- ja peruspalveluministeri Kiurun (sd) avustaja valtiosihteeri Eila Mäkipää 29.11. 13.00-13.30